

**Методичні рекомендації
для педагогів закладів позашкільної освіти
від Українського державного центру позашкільної освіти**

Заклади позашкільної освіти в умовах воєнного стану та активних військових дій в частині областей України здійснюють освітній процес здебільшого в дистанційній (онлайн і офлайн) та змішаній формах. Особлива увага приділяється забезпеченню права на позашкільну освіту дітей із внутрішньо переміщених сімей. Українським державним центром позашкільної освіти узагальнено досвід роботи закладів позашкільної освіти художньо-естетичного та науково-технічного напрямів з означеного питання в найбільш типових ситуаціях. Наводимо рекомендації з досвіду роботи педагогів-позашкільників.

1. Найпоширеніші та практично перевірені застосунки і технології для дистанційного навчання:

а) застосунки – Zoom, Google Meet, Вайбер, Telegram-канали, Microsoft Teams;

б) технології – електронні платформи з завданнями-тестами, ігрові онлайн-платформи, практичні завдання в онлайн-режимі за участю педагога, ігрові форми в режимі офлайн, у тому числі за участю батьків дітей.

2. Під час першої зустрічі з дітьми з внутрішньо переміщених сімей:

- невимушене, щире, доброзичливе знайомство;
- пояснювальний інструктаж, ознайомлення з традиціями роботи закладу, гуртка;
- створення території комфорту;
- використання, гри «Три цікавих факти про себе»;
- відмова від перевантаження емоціями;
- групові заняття, спрямовані на згуртування дитячого колективу (виконання мистецьких творів в групі, спільна робота над технічними моделями, долучення до проєктної роботи в групі);
- уникнення слів і термінів, які нагадують про попередні тривоги.

3. Якщо в одному гуртку, групі на заняттях присутні діти різних вікових категорій:

- розподіл гуртків, груп на підгрупи;
- підготовка різнорівневих завдань;
- залучення старших дітей до навчання менших – педагогіка партнерства (участь у навчанні молодших дітей і перевірка їхніх освітніх здобутків);

- проведення поетапної роботи за принципом «від простішого до складнішого» – відповідно до віку та рівня підготовки дітей;
- використанні універсальних диференційованих завдань, які можуть бути цікавими та корисними для різних вікових груп;
- екскурсії до музеїв (у тому числі віртуальні), на природу.

4. Якщо діти не йдуть на контакт з педагогічним працівником:

- використання перед початком занять коротких тренінгових вправ (неформальне знайомство з дітьми, розповідь про себе з метою викликати довіру та привернути увагу до педагога);
- залучення дитини до простої допомоги (впорядкування кабінету, догляд за домашніми тваринами (особливо малими);
- дарування дитині іграшки чи якогось предмету, який став би «другом»;
- долучення батьків – активних учасників освітнього процесу – до життя колективу гуртка, творчого об'єднання;
- запрошення одного з батьків на заняття офлайн;
- поетапне (можливо спочатку короткотривале) зацікавлення дитини, віднаходячи її індивідуальну мотивацію відвідування занять;
- відзначення успіхів дитини після кожного етапу діяльності (створення території успіху), підкреслення того, що невиконані завдання наступного разу подолаються легко;
- підбір індивідуальних завдань, які дитині буде цікаво виконувати і які не стануть для неї проблемними.

5. Якщо діти через обумовлені боєвими діями причини відмовляються навчатись у групах без присутності батьків або осіб, що їх замінюють:

- запрошення батьків на кілька перших занять, а за необхідності й на наступні заняття поки дитина не відчує безпеку і не заспокоється;
- залучення батьків до онлайн-навчання (поступова заміна активної участі в процесі навчання більш пасивною).

6. Якщо дитина постійно відчуває страх, панічні атаки:

- активне залучення практичного психолога закладу до роботи з такими дітьми (тренінги та ігри з дітьми, психологічна абетка, спеціальні психологічні тренінги для педагогів і батьків дітей, вправи на зняття напруги /дітям дозволяється на онлайн занятті показати свої емоції у прояві гримас/, дихальні вправи, арт-терапія, піскотерапія, тістопластика, гліптопластика, колективні заняття...);
- концентрація уваги на позитивних подіях, фактах, предметах;
- переключення уваги дитини на її розповідь про щось позитивне, світле;

- спокійне та доброзичливе спілкування;
- використання вправ для психологічного розвантаження дитини;
- відволікати дітей від реалій сьогодення шляхом глибокого занурення їх у творчість;
- залучення дітей до рухливих колективних ігор;
- створення в дитячому колективі спокійного, доброзичливого мікроклімату (безпечно, тепло, затишно, теплий чай, печиво);
- системне проведення діалогу з дитиною (пояснювати, що вона в безпеці, що її завжди почують; обійми);
- відвідування зоологічних куточків, заняття на природі, розміщення в кабінетах для занять акваріумів, долучення дітей до догляду за рибками;
- розповіді цікавих позитивних історій про Україну, наш край;
- спільне планування майбутнього;
- уникнення різких звуків, окриків;
- ненав'язливе відволікання уваги від тем, які можуть асоціюватися з воєнною тематикою.

За свідченням педагогів – практиків, найпоширенішими проблемами для дітей з внутрішньо переміщених сімей є такі:

- відсутність необхідної техніки для дистанційного навчання (не всі могли або не мали часу взяти з собою необхідне);
- відсутність доступу до мережі Інтернет для дистанційного навчання;
- відсутність необхідного обладнання для занять у гуртку або відсутність фінансової можливості їх придбання (фарби, олівці, сценічні костюми, необхідні інструменти для створення технічних пристроїв тощо);
- низький рівень поінформованості щодо закладів позашкільної освіти в громаді, мікрорайоні;
- не вільне володіння державною мовою;
- відсутність практичного психолога в закладі позашкільної освіти;
- наявність необхідних документів із собою для працевлаштування в заклад позашкільної освіти.

Шановні колеги! Просимо зважити на зазначені проблеми та розглянути можливість щодо їх вирішення або мінімізації. Щиро віримо у ваш талант, мудрість і професіоналізм! Бажаємо успіхів! Віримо у перемогу та наближаємо її своєю працею.